

SVÆÐISSKIPULAG SUÐURNESJA 2008 - 2024

UMHVERFISMAT SVÆÐISSKIPULAGS SUÐURNESJA

UMHVERFISSKÝRSLA
Drög

Október 2011

Samvinnunefnd um Svæðisskipulag Suðurnesja

kanon
arkitektar

VSÓ RÁÐGJÖF

UMHVERFISMAT SVÆÐISSKIPULAGS SUÐURNESJA

Umhverfisskýrsla - drög

Verknúmer

S:\2008\08182\VMatsskýrsla\08182_110630_umhverfisskýrsla_drög_.docx

Október 2011

2	05.10.2011	SP	SGT	SGT
1	30.06.2011	sdj		
Nr. Útg.	Dagsetning	Unnið	Yfirfarið	Samþykkt

VSÓ RÁÐGJÖF

Borgartúni 20, 105 Reykjavík sími: 585 9000 / fax: 585 9010 vso@vso.is www.vso.is

1.	INNGANGUR	4
2.	TILGANGUR UMHVERFISMATS	5
3.	MATSVINNA OG FORSENDUR MATS	5
3.1	<i>Málaflokkar og umhverfisþættir</i>	5
3.2	<i>Aðferð</i>	6
3.3	<i>Innbyrðis samanburður markmiða</i>	6
3.4	<i>Valkostir</i>	7
4.	UMHVERFISMAT SVÆÐISSKIPULAGS	8
4.1	<i>Atvinna</i>	8
4.1.1	<i>Náttúrufar og auðlindir</i>	8
4.1.2	<i>Fornminjar</i>	9
4.1.3	<i>Samfélag</i>	9
4.1.4	<i>Eftirfylgni</i>	9
4.1.5	<i>Valkostir til samanburðar</i>	9
4.1.6	<i>Niðurstaða mats</i>	9
4.2	<i>Auðlindir</i>	10
4.2.1	<i>Náttúrufar og auðlindir</i>	10
4.2.2	<i>Samfélag</i>	11
4.2.3	<i>Eftirfylgni</i>	11
4.2.4	<i>Valkostir til samanburðar</i>	11
4.2.5	<i>Niðurstaða mats</i>	12
4.3	<i>Veitur og samgöngur</i>	12
4.3.1	<i>Náttúrufar og auðlindir</i>	12
4.3.2	<i>Samfélag</i>	12
4.3.3	<i>Eftirfylgni</i>	13
4.3.4	<i>Valkostir til samanburðar</i>	13
4.3.5	<i>Niðurstaða mats</i>	13
4.4	<i>Flugvallarsvæðið</i>	13
4.4.1	<i>Náttúrufar og auðlindir</i>	14
4.4.2	<i>Samfélag</i>	14
4.4.3	<i>Eftirfylgni</i>	14
4.4.4	<i>Valkostir til samanburðar</i>	14
4.4.5	<i>Niðurstaða mats</i>	14
4.5	<i>Samfélag</i>	15

4.5.1	<i>Helstu áhrif</i>	15
4.5.2	<i>Valkostir til samanburðar</i>	16
5.	TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	17
6.	SAMRÁÐ OG KYNNINGAR	19
7.	Samlegðaráhrif og heildarniðurstaða matsvinnu	20
	Heimildarskrá	21
	Lög og reglugerðir	21

1. INNGANGUR

Nýtt Svæðisskipulag Suðurnesja er ætlað að leggja línur til þess að nýta sérstöðu Suðurnesja talið er að vaxandi íbúafjöldi verði grundvöllur fyrir því að það skapist sóknarfæri sem eru til hagsbóta fyrir Suðurnesin svo tryggja megi eftirsóknarverða framtíðarbúsetu og eitt atvinnusvæði, með skynsamlegri nýtingu lands og landgæða og sjálfbærni að leiðarljósi, í efnahagslegu-, menningarlegu- og félagslegu tilliti.

Svæðisskipulag Suðurnesja 2008-2024 er unnið af samvinnunefnd um Svæðisskipulagi Suðurnesja og í henni sitja fulltrúar frá Reykjanesbæ, Grindavíkurbæ, Sandgerðisbæ, Sveitarfélaginu Vogar, Sveitarfélaginu Garði, skipulagsnefnd Keflavíkurflugvallar og Landhelgisgæslunnar. Auk þess er í nefndinni fulltrúi frá Skipulagsstofnun. Áhersla hefur verið lögð á að matsvinnan nýtist sem innlegg í skipulagsvinnuna og hafi áhrif á gerð og mótun svæðisskipulagsins. Samvinnunefnd Svæðisskipulags Suðurnesja hefur mótað leiðarljós og markmið svæðisskipulagsvinnunnar sem er ætlað að undirstrika sameiginlega framtíðarsýn fyrir Suðurnesin. Tilgangur með svæðisskipulaginu er að búa til leikreglur skipulagsyfirvalda fyrir þau málefni sem eru mikilvæg á svæðisvísu og snerta hagsmuni fleiri en eins aðila í samvinnunefndinni. Til að ná því fram eru leiðarljós og markmið skilgreind fyrir þá málaflokka sem taldir eru mikilvægir fyrir hagsmuni og þróun Suðurnesja.

Leiðarljós eru sett fram sem stefnumið fyrir hvern málaflokk, sem nokkurs konar almenn stefnuyfirlýsing. **Markmið/áherslur** fylgja síðan í kjölfarið sem vísa nánar til þeirra verkefna og aðgerða sem þarf að vinna til að ná settu marki. Skipulagsvinnan sem á eftir fylgir snýr svo að skilgreiningu og framsetningu þessara verkefna og aðgerða sem þarf að ráðast í.

Svæðisskipulagið mun fyrst og fremst fjalla um málaflokka þar sem sameiginlegir hagsmunir og áhrif á framtíðarþróun eru af stefnumótuninni.

Í meðfylgjandi skýrslu er greint frá niðurstöðum matsvinnu sem var liður í vinnu við gerð Svæðisskipulags Suðurnesja 2008-2024. Fjallað er um áhrif **leiðarljósa** og **markmiða/áherslna** þess á umhverfið. Auk þess er gerð grein fyrir áhrifum þeirra verkefna og aðgerða sem kunna að valda umhverfisáhrifum. Í allri umfjöllun um áhrif er þungi lagður á samanburð áhrifa þeirra valkosta sem litið hefur verið til við gerð leiðarljósa og markmiða.

Áhrif umhverfismats skipulagsvinnu

Matsvinnan fólst aðallega í að:

- greina áhrifaþætti og umhverfisþætti sem verða fyrir áhrifum.
- benda á möguleg umhverfisáhrif fyrir mismunandi stefnur og aðgerðir sem komu fram í skipulagsvinnunni og stuðla að upplýstri og gegnsærri ákvarðanatöku við mótun svæðisskipulagsins.
- vinna matslýsingu
- aðstoða við að skilgreina markmið og leiðir í svæðisskipulaginu á samræmdan hátt.
- fjalla um valkosti eftir því sem við á.
- meta áhrif og skilgreina mótvægisáðgerðir og vöktun.
- greina frá helstu áherslum matsvinnu í umhverfisskýrslu.

2. TILGANGUR UMHVERFISMATS

Tilgangur umhverfismats Svæðisskipulags Suðurnesja er:

- Að tryggja að tekið sé tillit til umhverfissjónarmiða í því skyni að stuðla að umhverfisvernd og draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum stefnumótunar svæðisskipulagsins.
- Að meta umhverfisáhrif mismunandi valkosta varðandi stefnumótun svæðisskipulags og stuðla þannig að upplýstri ákvarðanatöku um stefnumið og áherslur.

Svæðisskipulag Suðurnesja er skipulagsáætlun sem er háð umhverfismati skv. 3. gr. laga nr. 105/2006 um umhverfimat áætlana þar sem áætlunin:

- markar stefnu er varðar leyfisveitingar til framkvæmda sem tilgreindar eru í lögum nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum,
- er undirbúin og samþykkt af stjórnvaldi,
- er unnin skv. lögum.

Í 1. gr. laga um umhverfimat áætlana nr. 105/2006 kemur fram að markmið þeirra sé að stuðla að sjálfbærri þróun og draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum og stuðla að því að við gerð framkvæmda- og skipulagsáætlana sé tekið tillit til umhverfissjónarmiða. Matsvinnan fyrir svæðisskipulagið miðaði við að þessum tilgangi laganna yrði náð.

3. MATSVINNA OG FORSENDUR MATS

Skilgreining umhverfisáhrifa og mat á umfangi þeirra var unnin af sérfræðingum. Við skilgreiningu þeirra var farið yfir leiðarljós, markmið og aðgerðir sem sett eru fram í skipulagsvinnu og skilgreint á hvaða hátt þau kunni að hafa áhrif á umhverfið. Samvinnunefnd og skipulagsráðgjafar lögðu mat á umhverfisáhrif skipulagsáætlunar. Við mat á vægi var leitað m.a. til fagstofnana og sérfræðinga á sviði viðkomandi umhverfisþátta eftir því sem þörf krafði. Umræður um umhverfisáhrif og möguleg áhrif á mótun svæðisskipulagstillögu fór fram á reglulegum fundum samvinnunefndar um Svæðisskipulag Suðurnesja.

3.1 Málaflokkar og umhverfisþættir

Í kafla 4 er greint frá matsvinnu og niðurstöðum hennar fyrir megin málaflokkana í skipulagstillögunni. Fyrir hvern málaflokk er greint frá helstu áhrifum og mögulegum mótvægisáðgerðum og/eða leiðum til að vakta áhrif eða fylgja niðurstöðum matsvinnu eftir við framkvæmd svæðisskipulagsins.

Málaflokkarnir eru:

- Atvinna
- Auðlindir
- Veitur og samgöngur
- Flugvallasvæðið
- Samfélag

Fyrir hvern málaflokk var farið kerfisbundið yfir vinsunartöflu og veigamestu umhverfisþættir skilgreindir. Greiningin tók til eftirfarandi þátta:

Tafla 1. Yfirlit yfir þá umhverfisþætti sem umhverfismatið tók til.

Umhverfisþáttur	Undirþættir	Útskýringar
Samfélag	Samgöngur, atvinna, þjónusta, lýðheilsa , náttúruvá	Undir samfélag verður fjallað um menntun, búsetuskilyrði, hljóðvist, loftgæði og heilsu.
Náttúrufar	Sjór og strandlengja, jarðfræði og jarðmyndanir, lífríki.	
Auðlindir	Landrými, verndarsvæði og útivistarsvæði, jarðhiti, vatnsnotkun/vatnsbúskapur, orkunotkun, landslag/ásýnd, loftslag.	Undir náttúrufar verður m.a. fjallað um losun gróðurhúsalofttegunda

Tengt hverjum umhverfisþætti var litið til matsspurningar og viðmiða sem voru sett fram í matslýsingunni. Viðmið eru ýmist stefna sveitarstjórnar, lög og reglugerðir eða stefna íslenskra stjórnvalda. Einnig voru skuldbindingar Íslands vegna aðildar að alþjóðasamningum s.s. samnings um verndun líffræðilegrar fjölbreytni og rammisamnings Sameinuðu þjóðanna um loftslagsbreytingar og Kyoto bókunar höfð til hliðsjónar.

3.2 Aðferð

Skipulagsráðgjafar hafa vinsað út og skilgreint áherslur umhverfismats þar sem fyrst og fremst var horft á samlegðaráhrif í stað þess að líta eingöngu til stakra umhverfis- og áhrifaþátta. Samvinnunefndin ákvað viðbrögð við umhverfismatið í skipulagsvinnu, s.s. að skilgreina sjónarmið sem þarf að hafa í huga við útfærslu, mótvægisáðgerðir eða vöktun vegna neikvæðra umhverfisáhrifa. Lögð var áhersla á að beina athygli fyrst og fremst að þeim þáttum sem kunna að valda verulegum áhrifum.

Áhrif voru metin jákvæð og neikvæð, bein og óbein, langtíma og skammtíma, varanleg og samvirk. Við mat á umfangi áhrifa svæðisskipulagsins á umhverfið var tekið mið af þróun umhverfisþátta án framkvæmda skv. tillögu að svæðisskipulagi, þ.e. núll-kost. Greining áhrifa miðaði að hverjum málaflokki, sbr. kafla 4, en einnig er gerð grein fyrir heildaráhrifum svæðisskipulagsins í heildarniðurstöðum, sbr. kafla 7.

Þegar mat var lagt á möguleg umhverfisáhrif svæðisskipulags var horft til gildandi viðmiða. Viðmiðin voru skilgreind m.t.t.:

- stefnu áætlana og samninga sem nefnd eru í kafla 7 og 8,
- gildandi laga og reglugerða sem fjalla um viðkomandi málefni,
- ábendinga sem fram koma í umsögnum og samráði við fagstofnanir,
- mats sérfræðinga,
- ábendinga samráðsaðila, s.s. félagssamtaka, almennings, hagsmunasamtaka o.fl.

Samvinnunefnd mat eftir umfangi umhverfisáhrifa hvort unnt var að draga úr eða koma í veg fyrir áhrif með mótvægisáðgerðum eða hvort þörf var á vöktunaráætlun fyrir viðkomandi umhverfisþátt.

Óvissa

Í tilvikum þar sem óvissa var um áhrif var gerð grein fyrir óvissu og hvort að hún sé háð útfærslu á stefnu svæðisskipulagsins á síðari stigum s.s. við gerð aðalskipulags, deiliskipulags eða mat á umhverfisáhrifum framkvæmda.

3.3 Innbyrðis samanburður markmiða

Samþætting markmiða og stefna í mismunandi málaflokkum var liður skipulagsvinnu, sem hafði m.a. áhrif á mótun þeirra sjónarmiða sem þarf að taka tillit til við útfærslu ákveðinna framkvæmda.

3.4 Valkostir

Svæðisskipulagið var í stöðugri mótun og breyttist töluvert á meðan skipulagsvinna stóð yfir. Greint er frá mismunandi hugmyndum og tillögum sem hafa komið fram sem ólíkir valkostir í skipulagsvinnunni. Mótun og samanburður valkosta er fastur liður skipulagsvinnu.

Við skilgreiningu á valkostum til samanburðar var litið til umræðna við mótun samvinnunefndar á leiðarljósum og markmiðum.

4. UMHVERFISMAT SVÆÐISSKIPULAGS

Í eftirfarandi köflum er gerð grein fyrir lykilþáttum sem eru til athugunar í mats- og skipulagsvinnunni. Greint er frá þeim aðstæðum sem eru forsenda matsvinnu og fengist var við í skipulagsvinnu. Greint er frá mögulegum áhrifum á umhverfið, hvernig tekist var á við þessi mál í skipulagsvinnunni og þeim valkostum sem eru til skoðunar.

4.1 Atvinna

Sveitarfélögin á Suðurnesjum stefna að því að Suðurnesin verði eitt atvinnusvæði en öflugt atvinnulíf og fjölbreytt framboð starfa er forsenda blómlegrar byggðar og aukinna lífsgæða íbúanna. Áhersla er lögð á að auka samkeppnishæfni Suðurnesja með sterkum innviðum og góðu aðgengi að auðlindum ásamt þeim framtíðar atvinnumöguleikum sem tengjast alþjóðlegum flugvelli og umferð um hann. Áhersla er á að auka þjónustu við ferðamenn og nýta sérstöðu svæðisins til uppbyggingar ferðaþjónustu.

Gert ráð fyrir fjórum atvinnusvæðum (sbr. þemakort um Atvinnu).

Helst voru í umhverfismatinu til umfjöllunar möguleg áhrif stefnu svæðisskipulagsins í atvinnumálum með áherslu á staðsetningu og uppbyggingu atvinnusvæða á Reykjanesi. Helstu áhrifaþættir til umfjöllunar voru náttúrufar, fornminjar og samfélag.

4.1.1 Náttúrufar og auðlindir

Nokkuð stór og umfangsmikil svæði eru skilgreind sem atvinnusvæði með ólíkar áherslur um eðli starfsemi, sbr. greinagerð. Markmið um sameiginleg atvinnusvæði sveitarfélagana á Suðurnesjum stuðlar að markvissari og samþættari uppbyggingu þeirra og fjölbreyttari atvinnutækifærum. Með þessu móti deila öll sveitarfélögin á svæðinu hagsmunum atvinnuuppbyggingar. Hins vegar er líklegt að sum staðar þurfi að brjóta nýtt land undir atvinnusvæðin með mannvirkjum fyrir rýmisfreka og orkufreka starfsemi.

Auk atvinnusvæðis A, sem nefnt er Ásbrú norður, er gert ráð fyrir iðnaðarsvæði á Keilisnesi. Möguleg umhverfisáhrif frá stóriðju eru háð eðli starfsemina.

Á Reykjanesi er gert ráð fyrir atvinnusvæði (D) undir orkuvinnslu og rannsóknir á landsvæði sem er hverfisverndað og á náttúruminjasrá. Innan atvinnusvæðisins eru jarðmyndanir sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt 37. gr. náttúruverndarlaga nr. 44/1999 þ.m.t. hraun, gufuhverir, eldvörp og gígar. Einnig eru þar svæði sem hafa sérstakt gildi m.t.t. lífríkis. Uppbygging á svæðinu þarf að taka mið af náttúrufarslegri sérstöðu svæðisins sem áður hefur orðið fyrir raski vegna framkvæmda tengdum jarðhitavinnslu. Gæta þarf að þess að uppbygging valdi sem minnstum umhverfisáhrifum.

Ásýnd, umsvif og hljóðvist vegna starfsemi á atvinnusvæði á Reykjanesi eru líkleg til að hafa neikvæð áhrif á upplifun ferðamanna af stórbrotinni jarðfræði og á ímynd og gildi svæðisins sem jarðfræðilega einstakur staður með mikilvægi á lands- og heimsvísu. Hins vegar kann jarðvarmanýting á Reykjanesi einnig að vekja eftirtekt og verða eftirsótt til skoðunar þar sem sjá má samspil náttúru og nýtingar hennar í þágu umhverfisvænni orkuöflunar/framleiðslu en víða þekkist annars staðar í heiminum.

Í Svæðisskipulagi Suðurnesja er gert ráð fyrir uppbyggingu orkufreks iðnaðar. Umframorkuþörf iðnaðar getur kallað á orkuöflun annars staðar á landinu ef ekki er til staðar næg orka á Suðurnesjum. Í umhverfismatinu var bent á að þetta kann að valda umhverfisáhrifum vegna orkuöflunar og orkuflutnings utan Suðurnesja.

Umfang atvinnusvæða A, B og D nær að hluta inn á grannsvæði vatnsverndar og ríkir óvissa um umhverfisáhrif þar sem slíkt er háð þeirri starfsemi sem fyrirhuguð er á því svæði.

4.1.2 Fornminjar

Gert er ráð fyrir atvinnusvæði A meðfram Sandgerðisvegi (429), norðan við Alþjóðaflugvöll og á Rockville svæðinu. Á þessum svæðum er að finna minjar sem kunna að raskast við framkvæmd svæðisskipulags. Ekki er um friðlýstar fornminjar að ræða.

4.1.3 Samfélag

Í Svæðisskipulagi Suðurnesja er gert ráð fyrir aukinni uppbyggingu í tengslum við alþjóðaflugvöll og orkuauðlindir á svæðinu. Markmið með þessari stefnu er að hafa jákvæð áhrif á fjölbreytileika atvinnulífs og stuðla að því að gera svæðið að eftirsóknarverðum atvinnu- og búsetukosti. Samfélagsleg áhrifin eru háð eðli starfseminnar. Á meðan nánari skilgreining starfseminnar liggur ekki fyrir er erfitt að fjalla um tengsl við samfélagslegar breytur.

Í umhverfismatinu var bent á að gróf starfsemi og iðnaður á atvinnusvæðum getur haft neikvæð áhrif á heilsufarslegar þætti samfélagsins. Öll uppbygging og möguleg neikvæð áhrif má halda innan ásættanlegra með við eigandi mótvægisáðgerðum. Aukin umsvif á þessum atvinnusvæðum fela m.a. í sér aukna umferð með líklegum neikvæðum staðbundnum áhrifum á hljóðvist og loftgæði. Með stefnu um fjölþætta samgöngur er þó reynt að draga úr neikvæðum áhrifum umferðar.

4.1.4 Eftirfylgni

Til að draga úr líklegum neikvæðum áhrifum atvinnusvæða á ásýnd og aðkomu þéttbýliskjarna er lagt til að settar verði fram almennar kröfur um frágang og útlit þessara svæða sem ber að fylgja við gerð aðal- og deiliskipulaga sem og við hönnun þessara svæða. Einnig er lagt til að dregið verði úr líklega neikvæðum áhrifum atvinnusvæða á náttúrutengda ferðamennsku á Reykjanesi og ímynd svæðisins með ýrtru kröfum um umgengni á framkvæmdartíma og frágang mannvirkja.

Athygli er vakin á þeirri óvissu sem ríkir um umhverfisáhrif atvinnusvæða A, B og D á grannsvæði vatnsverndar þar sem slíkt er háð þeirri starfsemi sem fyrirhuguð er á því svæði. Lagt er til að ýrtru kröfur verði gerðar um mengunarvarnir og frágang umhverfis sem og mótuð verði viðmið um hvers konar atvinnustarfsemi megi vera staðsett við það vatnsverndarsvæða.

4.1.5 Valkostir til samanburðar

Valkostur var fólgin í því að ákveða hvort fara ætti í sameiginlega skipulagningu atvinnusvæða eða ekki. Einnig snérist umræðan í skipulagsvinnunni um fjölda og umfang atvinnusvæða og staðsetningu þeirra. Í upphafi var lagt upp með tíu atvinnusvæði. Við framvindun skipulagsvinnu fækkaði þessum atvinnusvæðum niður í fjögur (A, B, C og D) þar sem núverandi atvinnustarfsemi eins og hafnarstarfsemi, álver, alþjóðaflugvöllur og orkuöflun á Reykjanesi leggja grunninn að þeirri starfsemi sem fyrirhuguð er.

Í tengslum við atvinnusvæði í Svæðisskipulagi Suðurnesja ákváðu hlutaðeigandi sveitarfélög og aðilar með skipulagsvald á svæðinu að vinna saman að framtíðarskipulagi atvinnusvæða í stað þess að hvert sveitarfélag fyrir sig ynni að stefnu um atvinnusvæði í sínu sveitarfélagi. Áður höfðu Sandgerðisbær, Sveitarfélögin Garður og Reykjanesbær undirritað viljayfirlýsingu um að þessi sveitarfélög vinni saman að framtíðarskipulagi atvinnusvæða í nágrenni alþjóðaflugvallar. Með slíku samráði aukast líkur á fjölbreyttari starfsemi innan þessara svæða með fleiri atvinnutækifærum og með auknum stöðugleika á atvinnumarkaði.

4.1.6 Niðurstaða mats

Svæðisskipulagsstefna um atvinnu er líkleg til að hafa í för með sér áhrif á ásýnd og aðkomu að þéttbýli. Gera má ráð fyrir að uppbygging ferðamennsku á grundvelli náttúruverndar muni verða fyrir neikvæðum áhrifum af fyrirhugaðri jarðvarmanytingu á svæði D með tilheyrandi raski og mannvirkjum.

Áhrif Svæðisskipulags Suðurnesja á samfélag er líklegt til að vera jákvæð á fjölbreytileika atvinnulífs og auka samkeppnishæfni svæðisins sem atvinnu- og búsetukost. Líklegt er að uppbyggingu sérstakra

atvinnusvæða stuðli að aukningu umferðar til og frá og innan þeirra. Aukinni umferð geta fylgt staðbundin neikvæð áhrif á hljóðvist og loftgæði.

Á atvinnusvæði A er að finna minjar sem kunna að raskast við framkvæmd svæðisskipulags, þó er ekki um friðlýstar minjar að ræða.

4.2 Auðlindir

Svæðisskipulag Suðurnesja leggur áherslu á að stuðlað verði að ábyrgri og hagkvæmri nýtingu auðlinda á Suðurnesjum til hagsbóta fyrir íbúa svæðisins og komandi kynslóðir. Einnig að mannvirkjagerð, orkuöflun og byggðapróun taki mið af náttúruvernd, skynsamlegri nýtingu og þeim tækifærum sem felast í náttúrufræðilegri sérstöðu svæðisins á heimsvísu. Svæðisskipulagið leggur áherslu á að nýting orku sem aflað er á Suðurnesjum sé undirstaða fjölbreyttrar atvinnustarfsemi.

Helstu náttúruauðlindir Suðurnesja eru grunnvatn, jarðhiti og einstök jarðfræði og fiskimið.

4.2.1 Náttúrufar og auðlindir

Innan skipulagssvæðisins eru mörg og víðfeðm svæði sem njóta verndar vegna náttúrufars þ.m.t. landslags, líffræðilegrar fjölbreytni og jarðmyndana (sjá Þemakort um verndarsvæði). Þessi verndarsvæði eru einnig mikilvæg m.t.t. ferðaþjónustu og útivistar. Á Suðurnesjum eru stór vatnsverndarsvæði og svæði á Náttúruminjasrá. Auk þess er jarðhita að finna víða.

Á háhitasvæðum á Suðurnesjum liggja fyrir nokkrir virkjunarkostir og eru þeir flestir staðsettir innan náttúruverndarsvæða (sjá Þemakort um virkjunarkosti og verndarsvæði). Þar takast því á sjónarmið orkunýtingar, náttúruverndar og annarrar nýtingar, s.s. ferðaþjónustu og útivistar. Orkunýting á þessum svæðum mun hafa í för með sér rask á umhverfinu vegna framkvæmda í tengslum við alla mannvirkjagerð.

Uppbygging á þessum svæðum þarf að taka tillit til þeirra jarðfræðilegra sérstöðu sem Suðurnesin hafa og þeim möguleikum sem í henni eru fólgin á sviðum náttúruverndar, fræðslu, ferðamennsku og orkuframleiðslu. Samkvæmt niðurstöðuskýrslu faghópa í 2. áfanga Rammaáætlunar (2010) flokkast fyrirhuguð virkjanasvæði sem tiltölulega góðir kostir m.t.t. áhrifa á ferðaþjónustu og útivist og helgast sú niðurstaða í meginráttum af því að á þessum svæðum er nú þegar orkuvinnsla í einhverjum mæli með tilheyrandi raski.

Ferðaþjónusta og útivist getur haft áhrif á náttúru með margvíslegum hætti og gæta þarf að ástandi og þolmörkum fjölsótttra ferðamannastaða. Samkvæmt úttekt Umhverfisstofnunar (2010) um ástand friðlýstra svæða er Reykjanesfólkvangur undir miklu álagi sem bregðast þurfi strax við. Meðal þess sem talið er ógna sérstöðu svæðisins er aukin jarðhitanýting og rannsóknir þeim tengdum og hve svæðið er fjölsótt.

Með stofnun jarðvangs er áhersla lögð á að samþætta og samræma aðgerðir til ólíkra nýtingar svæðisins. Þróun og uppbygging svæðisins eiga að miða við og byggjast á jarðfræðilegri sérstöðu Suðurnesja. Áætlanir um stofnun jarðvangs á Suðurnesjum byggja á sérstöðu svæðisins m.t.t. fjölbreyttra jarðmyndana og tækifærum sem liggja í nýtingu auðlinda á svæðinu, s.s. orkuvinnsla og ferðaþjónusta og þeirri menningu sem hefur skapast á Suðurnesjum.

Hluti jarðvangsins mun falla saman við það svæði sem er afmarkað með náttúruverndaráætlun 2004-2008 og þingsályktun um náttúruverndaráætlun 2009-2013. Svæðið sem þar er afmarkað nær yfir allstórt svæði á Suðurnesjum. Náttúruverndargildi lands á því svæði er misjafnt vegna fjölbreyttrar landnotkunar.

Stefnan um að vinna sameiginlega að því að samþætta nýtingu og uppbyggingu við verndarsjónarmið og nýta til þess að aðferða- og hugmyndafræði jarðvanga er leið til að draga úr eða koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif uppbyggingar.

Fyrir liggja tillögur að breytingum á afmörkun vatnsverndarsvæða á Suðurnesjum og tillögur að nýjum vatnstökusvæðum í framtíðinni. Tryggja þarf framtíðarhagsmuni svæðisins varðandi neysluvatn og þarf að horfa til svæðisins í heild. Megin vatnsból svæðisins er í Lágum, en einnig er vatnsból við Hafnir, í Garði, sunnan við Reykjanesbraut gengt Vogum og í Vogum. Framtíðarvatnsból er afmarkað við Sýrfell.

Áhrif uppbyggingar á neysluvatn á Suðurnesjum eru óveruleg, og er munu vatnsból Suðurnesja geta annað þeirri uppbyggingu sem felst í stefnu Svæðisskipulags Suðurnesja.

4.2.2 Samfélag

Við skipulag og nýtingu háhitasvæða verður tekið tillit til einkenna og sérstöðu náttúruminja, landslags, útivistar og ferðamennsku. Einnig skal stuðlað að sjálfbærri nýtingu auðlinda til hagsbóta fyrir komandi kynslóðir eins og fram kemur í álitserð faghóps um sjálfbæra nýtingu jarðhita (Orkustofnun, 2011) (sjá einnig umfjöllun í kafla 4.1.3 um atvinnu).

Samkvæmt tillögu að markmiðum í álitserð faghóps um sjálfbæra nýtingu jarðhita (Orkustofnun, 2011) snýr sjálfbær nýting eingöngu að jarðhita geyminum sem slíkum og vinnslu úr honum. Ekki er horft til annarra þátta í tengslum við sjálfbærni og nýtingu jarðhita eins og áhrif á yfirborð. Rask á yfirborði vegna framkvæmda tengdar jarðhitanytingu geta þó haft neikvæð áhrif á upplifun ferðamanna. Viðmiðið um sjálfbærni þurfa því einnig að taka tillit til þarfir komandi kynslóða fyrir upplifun og fræðslugildi óraskaðra jarðhitasvæða á yfirborði. Með mótvægisáðgerðum, s.s. skilgreining verndaðra náttúruminja og skilmálum um frágang og umgengni má draga úr mögulegum neikvæðum umhverfisáhrifum.

Hins vegar stuðlar sjálfbær nýting jarðhitageymisins að jákvæðum áhrifum á samfélag þar sem horft er til þess að komandi kynslóðir munu einnig njóta góðs af auðlindinni. Með þessu móti er dregið úr neikvæðum áhrifum vegna nýtingar á auðlindina.

Með stofnun Eldfjallagarðs er stuðlað að náttúruvernd samhliða nýtingu jarðhita sem er líklegt til að hafa jákvæð áhrif á möguleika fólks til að njóta jarðhitasvæðanna til útivistar og náttúruskoðunar samhliða nýtingu jarðhitans.

4.2.3 Eftirfylgni

Sveitarfélög á Suðurnesjum stefna að því að hafa frumkvæði hvað varðar stefnumótun um auðlindanytingu og eiga samráð við virkjunaraðila og Orkustofnun um fyrirkomulag, eftirlit og vöktun jarðhitaauðlindarinnar.

Til að draga úr mögulegu raski vegna ágangs ferðamanna á viðkvæma náttúru er gert ráð fyrir kortlagningu ástands og þolmarka fjölsóttustu náttúrusvæða þannig er hægt að ákvarða með hvaða hætti og aðgerðum verndun þeirra sé best tryggð samhliða góðu aðgengi.

Í tengslum við orkuvinnslu er gert ráð fyrir að skilgreina umfang hennar og útfærslu mannvirkja þegar nánari upplýsingar liggja fyrir um nýtanleika jarðhitaauðlindarinnar og eftir samráð sveitarfélaga, hagsmunaaðila og opinberra stofnana. Einnig er gert ráð fyrir nánari útfærslu skilmála á orkuvinnslusvæðum í aðalskipulagsáætlunum, þ.m.t. frekari afmörkun orkuvinnslusvæða og reglna sem gilda.

4.2.4 Valkostir til samanburðar

Í skipulagsvinnunni fór fram umræða um umfang og afmörkun jarðhita-, náttúru- og vatnsverndarsvæða. Snérist umræðan m.a um það hvernig jarðhitanyting og náttúrutengd ferðamennska geti farið saman á jarðhitasvæðum og hvernig hægt sé að mæta ólíkum þörfum þessara viðfangsefna.

Í skipulagsvinnunni fór fram umræða um stefnu um náttúruvernd á svæðinu eins og hún birtist í þingsályktun um náttúruverndaráætlun 2009-2013.

4.2.5 Niðurstaða mats

Áhersla skipulagsvinnu varðandi náttúrufar og auðlindir var lögð á að samræma ólíka hagsmuni. Bæði er tekið tillit til þarfa atvinnulífs en einnig til ímyndar og sérstöðu náttúrufars á lands- og heimsvísu og gildi þess fyrir komandi kynslóðir.

Með stofnun jarðvangs á suðurnesjum eru samvinnuð ólík sjónarmið þ.e þeirra sem vilja nýta náttúruauðlindir á svæðinu til atvinnuuppbyggingar og þeirra sem vilja njóta náttúrunnar í formi útivistar og náttúruskoðunar. Þessi stefna er líkleg til að hafa jákvæð áhrif á auðlindir og náttúrufar og er fastur liður í því að skipuleggja landnotkun þar sem tillit er tekið til ólíkra þarfa mismunandi landnotkunar.

Gera má ráð fyrir að áhrif uppbyggingar á neysluvatn á Suðurnesjum verði óveruleg en aukin uppbygging kallar á aukna notkun.

4.3 Veitur og samgöngur¹

Í Svæðisskipulagi Suðurnesja er gert ráð fyrir að flutningskerfi raforku og annarra þjónustukerfa verði samræmt með áherslu á hagkvæmni, þjónustugæði og afhendingaröryggi. Einnig að tryggja íbúum svæðisins nægt neysluvatn með öruggu aðgengi.

Lögð er áhersla á öryggi, greiðfærni og fjölbreytni í samgöngum. Til að styrkja sérstöðu svæðisins m.t.t. alþjóðlegs flugvallar, hafna og stofnbrauta er lögð áhersla á að tryggja eins góðar samgöngur og völ er á.

4.3.1 Náttúrufar og auðlindir

Umfang og vægi áhrifa vegna uppbyggingar flutnings- og samgöngukerfa er að miklu leiti háð ástandi svæðis þar sem farið er í framkvæmdir. Þegar farið er um lítt eða ósnortið land eða svæði sem njóta verndargildis geta áhrif orðið verulega neikvæð. Helst eru neikvæð áhrif lagnaleiða og samgöngumannvirkja fólgin í beinu raski á landi vegna framkvæmda en einnig í því að þau koma til með að þvera svæði sem áður hafa verið náttúrufarsleg eða landslagsheild.

Á Suðurnesjum þarf við leiðarval dreifikerfa að taka tillit til þessara mögulega áhrifa. Almennt er því leitast við að fara leiðir sem hafa nú þegar orðið fyrir raski vegna vegagerðar eða dreifikerfa. Neikvæð áhrif á landslag verða helst þar sem ný orkuvinnslusvæði, s.s. í Stóra Sandvík, við Eldvörp og við Trölladyngju/Sandfell/Sveifluháls þurfa tengingu við núverandi dreifikerfi. Almennt er svo litið á að á þessum svæðum verði minna beint landrask af loftlinum en vegna jarðstrengja.

Sporbraut milli Keflavíkurflugvallar og höfuðborgarsvæðisins er líkleg til að draga úr akandi umferð á milli þessara staða. Uppbyggingin mun hafa rask í för með sér, vegna þess lands sem fer undir sporbraut. Það dregur hins vegar úr vægi áhrifanna með því að fylgja núverandi mannvirkjabelti Reykjanesbrautar.

4.3.2 Samfélag

Líklegt er að aukin hlutdeild almenningsgangna og hjólandi og gangandi vegfarenda hafi jákvæð áhrif á samfélag og heilsu, þ.e. dregur úr hávaða, loftmengun og losun gróðurhúsalofttegunda frá umferð í samanburði við óbreytt ástand. Almennt er þéttleiki og blöndun byggða með stuttum vegalengdum til og frá vinnu, þjónustu og verslun talin vera mikilvæg forsenda fyrir aukningu í notkun almenningsgangna og að íbúa hjóli og ganga í auknu mæli. Í umhverfismatinu var því bent á að skilgreining stóra atvinnusvæða til uppbyggingar í jaðri byggða er líklegri til að kalla á aukna einkabílaumferð. Til að draga úr einkabílaumferð hafa sveitarfélögin með góðum árangri boðið uppá

¹ Til að einfalda umfjöllun í umhverfisskýrslu hafa leiðarljós annars vegar um veitur og samgöngur verið felld saman, og hins vegar um orkuvinnslu og náttúruauðlindir.

ókeypiss almenningssamgöngur og er það stefna svæðisskipulagsins að bæta almenningssamgöngur enn frekar.

Almenningssamgöngur sem þjóna nýjum og sameiginlegum atvinnusvæðum og áhersla í skipulaginu um að tryggja greiðar tengingar einnig fyrir hjólandi og gangandi eru leiðir til að draga úr aukningu einkabílaumferðar. Svæðisskipulagsnefnd telur að aukin umsvif og uppbygging á atvinnusvæðum munu styrkja frekar almenningssamgöngur.

Ekki er gert ráð fyrir að staðbundin loftgæði muni verða fyrir verulegum áhrifum vegna umferðar þar sem vindasamt veðurfar svæðisins mun draga verulega úr líkum á staðbundinni loftmengun með aukinni umferð. Þó ríkir óvissa um mögulega þróun í þessum eignum.

4.3.3 Eftirfylgni

Til að draga úr líklegum neikvæðum áhrifum flutningskerfa á náttúru, landslag og ásýnd er mikilvægt að sameina og samnýta flutningaleiðir mismunandi kerfa og fara stystu leið með kerfin, svo lengi sem sú leið skerði ekki mikilvægar náttúruminjar.

4.3.4 Valkostir til samanburðar

Við svæðisskipulagsvinnuna snérist umræðan að mestu leyti um flutningsleiðir raforku frá orkuvinnslusvæðinu við Trölladyngju/Sandfell/Sveifluháls. Nokkrir kostir voru skoðaðir. Einn var að fara stystu leið frá orkuvinnslusvæðinu um núverandi mannvirkjabelti við Krýsuvíkurveg/Kleifarvatnsveg að meginflutningskerfi Landsnets í Hafnarfirði. Sú leið gefur möguleika á að liggja utan náttúruverndar- og vatnsverndarsvæða. Annar kostur var að fara stystu leið að Suðurnesjalínunum, yfir tiltölulega óraskað svæði í landi Voga. Þriðji kosturinn var að fylgja Suðurstrandarvegi og Grindavíkurvegi að Svartsengi. Sú leið mun liggja um viðkvæmt svæði með líklega neikvæðum áhrifum á gildi svæðisins með tilliti til náttúru- og jarðfræði og ferðamennsku.

Fram kom að ákvörðun um endanlega flutningsleið raforku frá orkuvinnslusvæðinu við Trölladyngju/Sandfell/Sveifluháls þarf að taka í samvinnu við Hafnarfjarðarbæ. Þar þarf m.a. að horfa til samlegðaráhrifa að flytja orku frá fleiri en einni virkjun um sömu línu og að tryggja að tekið verði tillit til sjónarmiða um náttúruvernd og útivist á síðari skipulagsstigum s.s. á aðalskipulagsstigi.

4.3.5 Niðurstaða mats

Stefna um þjónustukerfi og samgöngur er líkleg til að hafa í för með sér jákvæð áhrif á samfélag með eflingu fjölþættra samgöngumáta. Til að draga úr mögulegri aukningu einkabílaumferðar vegna uppbyggingu atvinnusvæða í jaðri byggða verður áfram unnið að því að efla almenningssamgöngur og tryggja greiðfæra tenginga milli nýrra atvinnusvæða og íbúðasvæða fyrir hjólandi og gangandi. Uppbygging flutningsleiða raforku getur haft neikvæð áhrif á náttúru, landslag, ásýnd og gildi þessara svæða til ferðamennsku og útivistar. Á þetta sérstaklega við þar sem nýtt og lítt raskað land er brotið undir slíka landnotkun. Með því að nýta núverandi mannvirkjabelti undir flutningsleiðir raforku má draga verulega úr þessum áhrifum. Neikvæð áhrif á landslag verða helst þar sem ný orkuvinnslusvæði, s.s. í Stóru Sandvík, við Eldvörp og við Trölladyngju/Sandfell/Sveifluháls þurfa tengingu við núverandi dreifikerfi.

4.4 Flugvallarsvæðið

Svæðisskipulag Suðurnesja stefnir að því að Keflavíkflugvöllur og öryggis- og varnarsvæði verði áfram ein af grunnstoðum atvinnulífs á Suðurnesjum. Einnig að honum verði tryggt nægt rými til þróunar í framtíðinni og að tekið verði mið af þeim takmörkunum, sem tilheyra alþjóðlegum flugvelli, og þær verði samræmdar með hagsmuni flugvallarins og Suðurnesja í heild að leiðarljósi. Sama á við um takmarkanir sem snúa að öryggis- og varnarsvæðum. Gert er ráð fyrir tveimur nýjum flugbrautum og áhersla er lögð á öflugar samgöngutengingar milli flugvallarsvæðisins, sveitarfélaga á Suðurnesjum og höfuðborgarsvæðisins.

Helst voru til umfjöllunar í matsvinnunni möguleg áhrif varðandi Keflavíkurflugvöll er snéri að auknum umsvifum flugvallarins.

4.4.1 Náttúrufar og auðlindir

Með kröfum um aukið landrými fyrir flugbrautir má gera ráð fyrir auknu landraski en það kann að hafa neikvæð áhrif á ásýnd og raska náttúru- og menningarminum á svæðinu. Ekki er um að ræða vernduð svæði eða friðlýstar fornminjar. Stækkun flugvallar, mótun flugöryggissvæða og hindrunarsvæða takmarkar landnotkun í nágrenni flugvallarins.

Verði innanlandsflugvöllur staðsettur í Keflavík má gera ráð fyrir talsverðri aukningu akandi umferðar á milli flugvallarins og höfuðborgarsvæðisins. Framkvæmd þessarar stefnu kallar því á aukna orkunotkun og losun gróðurhúsalofttegunda vegna aukinnar umferðar. Bygging sporbrautakerfis og góðar almenningssamgöngur geta dregið úr eða komið í veg fyrir aukningu bílaumferðar vegna þessa.

4.4.2 Samfélag

Uppbygging í tengslum við alþjóðlegan flugvöll er fyrst og fremst líkleg til að hafa jákvæð samfélagsleg áhrif með auknum atvinnutækifærum. Hins vegar kunna nýjar flugbrautir að hafa neikvæð áhrif á hljóðvist byggðarinnar í grennd við flugvöllinn en hljóðlína flugvallarins hefur nýverið verið endurskilgreind miðað við nýjustu kröfur og tekið er mið af þeim við skilgreiningu landnotkunar við flugvöllinn í Svæðisskipulaginu.

Aukin umsvif flugvallarins kalla á aukna umferð til og frá svæðinu. Ekki er gert ráð fyrir að staðbundin loftgæði muni verða fyrir verulegum áhrifum þar sem vindasamt veðurfar svæðisins mun draga verulega úr líkum á loftmengun með aukinni umferð.

Innanlandsflug um Keflavíkurflugvöll er líklegt til að hafa jákvæð áhrif á samfélag á Suðurnesjum vegna fjölgunar starfa.

Aukin umferð milli Keflavíkurflugvallar og höfuðborgarsvæðisins eykur líkur á fjölgun umferðarslysa.

4.4.3 Eftirfylgni

Lagt er til að samhliða aukinni flugumferð og umferð til og frá flugvallarsvæðinu, verði fylgst með loftmengun og hljóðvist. Byggt á slíkum athugunum verði tekin ákvörðun hvort ráðast þurfi í sérstakar mótvægisáðgerðir.

4.4.4 Valkostir til samanburðar

Engir valkostir voru til umræðu í tengslum við flugvallarsvæðið. Hins vegar snérist umræðan um takmarkanir sem gilda umhverfis flugbrautir og hvaða áhrif fjölgun flugbrauta hafa á aðra landnotkun. Í umræðunni kom fram að mikilvægt sé að hafa í huga hagsmuni starfsemi sem er aðliggjandi flugvallarsvæðinu.

4.4.5 Niðurstaða mats

Stefna svæðisskipulags um flugvallarsvæðið er líkleg til að hafa í för með sér jákvæð áhrif á samfélag með auknum atvinnutækifærum. Í umhverfismatinu var bent á að það kunna að verða neikvæð áhrif á lýðheilsu (hljóðvist og loftgæði) með auknum umsvifum flugvallarins. Óvissa ríkir um umfang þessara áhrifa.

Mótvægisáðgerðir eru líklegar til að draga úr umfangi neikvæðra áhrifa. Fylgjast þarf með þróun flugumferðar og umferðar til og frá svæðinu, til að meta hvort grípa þurfi til mótvægisáðgerð sem snúa að áhrifum á hljóðvist og loftgæði.

4.5 Samfélag

Megin atvinnugreinarnar á Suðurnesjum tengjast samgöngum og flutningum, fiskvinnslu, verslun og þjónustu. Eftir hrun íslenska efnahagskerfisins í október 2008 hefur staða á vinnumarkaði verið slæma á Suðurnesjum.

Stefna Svæðisskipulags Suðurnesja miðar að því að hafa áhrif á þessa þróun en þar er lögð áhersla á að sköpuð verði skilyrði fyrir aukin lífsgæði og auðugt mannlíf á Suðurnesjum og að nýta þau sóknarfæri sem felast í nánd við alþjóðalegan flugvöll, haf og jarðhita og styrkja þannig stöðir margvíslegra atvinnutækifæra, búsetu-, menntunar- og menningarframboðs. Þá verði aukin samtenging atvinnuvega, menningarstarfsemi og ferðaþjónustu. Einnig er gert ráð fyrir að margbreytilegum útivistarmöguleikum verði gert hátt undir höfði með góðu aðgengi og fjölbreyttu framboði og þannig stuðlað að heilbrigðum lífsháttum og þekkingu á nánasta umhverfi.

4.5.1 Helstu áhrif

Á heildina lítið mun stefnumótun Svæðisskipulags Suðurnesja hafa jákvæð áhrif á samfélag. Gert er ráð fyrir töluverðum vexti á svæðinu á skipulagstímabilinu og eykur það líkur á samfélagslegum breytingum m.t.t atvinnutækifæra og menntunar- og menningarlegs bakgrunns íbúa. Hafa verður í huga að miklar og hraðar samfélagslegar breytingar geta stuðlað að tímabundnu auknu álagi á stofnanir og þjónustu s.s menntastofnanir (leik-, grunn- og framhalsskóla) og heilbrigðis- og félagslega þjónustu.

Í svæðisskipulaginu kemur fram að sveitarfélögin á Suðurnesjum ætli að setja sér sameiginlega menntastefnu sem eigi að taka mið af umhverfi, atvinnulífi, auðlindum og sérstöðu svæðisins. Með þessu móti aukast líkur á að markmið um að efla menntun og bæta menntunarstig íbúa á svæðinu náist á áætlunartímabilinu. Til að mynda er stefnt að því efla skólastarfsemi á efri stigum og er slíkt líklegt til auka menntunarstig á svæðinu sem og stuðla að því að þeir sem nú þegar búa á svæðinu kjósi frekar að sækja sér menntun á Suðurnesjum en utan þeirra með jákvæðum áhrifum á samfélag. Einnig kann aðgangur að skóla á efri stigum að opna fyrir möguleika þeirra sem hafa sett fyrir sig að hefja nám á efri stigum vegna t.d. fjölskyldu- og/eða fjárhagsaðstæðna með minni fyrirhöfn og tilkostnaði en ef sú þjónusta væri ekki til staðar á svæðinu. Með þessu móti er stuðlað að verulega jákvæðum áhrifum á samfélag.

Stefna svæðisskipulagsins er líkleg til að stuðla að auknum atvinnutækifærum á Suðurnesjum og auka samkeppnishæfni Suðurnesja m.t.t. búsetu. Slíkt er líklegt til að hafa jákvæð áhrif á svæðið sem fýsilegan búsetukost og um leið á samfélag.

Öflug sameiginleg þjónusta sveitarfélaganna er líkleg til að hafa jákvæð áhrif á samfélag m.t.t aðgengis að þjónustu í stað þess að íbúar svæðisins þurfi að sækja þjónustu á höfuðborgarsvæðið.

Í Svæðisskipulagi Suðurnesja kemur fram að stefnt er að því að efla og styrkja núverandi skógræktarsvæði sem lið í að skapa fjölbreytt útivistarsvæði á Suðurnesjum með jákvæðum áhrifum á gildi þeirra og stuðla að aukinni notkun þeirra með jákvæðum áhrifum á andlega og líkamlega heilsu. Einnig mun bætt aðgengi að svæðum til útivistar og uppbygging á góðri aðstöðu fyrir mismunandi hópa hafa líkleg jákvæð áhrif á hreyfingu og þar með talið á lýðheilsu. Stefnt er að einu sameiginlegu akstursípróttasvæði og er það líklegt til að hafa jákvæð áhrif á náttúrufar sem og stuðla að bættri ímynd svæðisins þegar horft er til aðgerða til að draga úr neikvæðum áhrifum akstursípróttasvæða á viðkvæma náttúru.

Í svæðisskipulaginu kemur fram að strandlengjan á Suðurnesjum er mikilvæg fyrir íbúa svæðisins út frá náttúru-, umhverfis-, sögu og útivistarsjónarmiðum. Lögð er áhersla á að ósnortin náttúra strandlengjunnar sé viðhaldið með því að gæta sérstakrar varúðar við skipulag og framkvæmdir á og nærri henni. Stefna svæðisskipulagsins varðandi strandlengjuna er líklegt til að hafa jákvæð áhrif á náttúrufar sem og styrkja ímynd svæðisins út frá náttúru og umhverfissjónarmiðum.

4.5.2 Valkostir til samanburðar

Engir sérstakir valkostir voru til umfjöllunar varðandi málaflokkinn samfélag.

5. TENGLI VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Áætlun	Samræmi	Athugasemd
Velferð til framtíðar, sjálfbær þróun í íslensku samfélagi, stefnumörkun til 2020	Já	
Náttúruvinjaskrá 7.útgáfa	Frávik	
Náttúruverndaráætlun 2009-2013	Frávik	Ekki verður unnið að óbreyttu að friðlýsingu svæða skv. tillögu þingsályktunar um náttúruverndaráætlun 2009-2013
Rammaáætlun um nýtingu vatnsafls og jarðvarma	Já	
Þingsályktun um ferðamálaáætlun 2011-2020	Já	
Aðalskipulag Gerðahrepps 1998-2018		Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu og auðlindir.
Aðalskipulag Reykjanesbæjar 2008-2024	Já	Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu, auðlindir, veitur og samgöngur og samfélag.
Aðalskipulag Keflavíkurflugvallar 2005-2025	Já	Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu og veitur og samgöngur.
Aðalskipulag Sandgerðisbæjar 2008-2024	Já	Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu, auðlindir, veitur og samgöngur og samfélag.
Aðalskipulag Grindavíkur 2000-2020	Já	Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu, auðlindir, veitur og samgöngur og samfélag.
Aðalskipulag Sveitarfélagsins Voga 2008-2028.	Já	Almennt þarf að huga að breytingum á aðalskipulagi við framfylgd stefnu Svæðisskipulagsins, s.s. um atvinnu, auðlindir, veitur og samgöngur og samfélag.
Aðalskipulag Hafnarfjarðar 2005-2025	--	Gert er ráð fyrir orkurannsóknum við Krýsuvík í Aðalskipulagi Hafnarfjarðar, en ekki hefur verið tekin ákvörðun um orkuvinnslu eða legu háspennulína.

Áætlun	Samræmi	Athugasemd
Aðalskipulag Kópavogs 2000-2012	Já	Mörk sveitarfélaga eru óviss
Aðalskipulag Ölfus 2002-2014	Já	
Aðalskipulag Garðabæjar	Já	Mörk sveitarfélaga eru óviss
Samgönguáætlun 2003-2014 og tillaga að samgönguáætlun 2011-2022	Já	
Kerfisáætlun Landsnets	Já	Ekki hefur verið mótuð áætlun hjá Landsneti um flutning raforku frá framtíðar virkjunarsvæðum við Trölladyngju/Sandfelli/Sveifluhálsi.

6. SAMRÁÐ OG KYNNINGAR

Með kynningum fyrir íbúa og hagsmunaaðila á skipulagsvinnu og umhverfismati er kallað eftir athugasemdum um áherslur skipulagsvinnu og matsvinnu, valkosti og vægi umhverfisáhrifa.

Umhverfismatsvinna fór fram í samráði við Skipulagsstofnun í samræmi við lög nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana.

Tillaga að Svæðisskipulagi Suðurnesja 2008-2024 og umhverfisskýrsla verður kynnt umsagnar aðilum og almenningi og auglýst með lögformlegum hætti. Umsagnaraðilum og almenningi gefast sex vikur til að kynna sér svæðisskipulagið og umhverfisskýrsluna og koma á framfæri athugasemdum áður en svæðisskipulagið er afgreitt og staðfest.

Á vinnslustigi skipulagstillögu og umhverfisskýrslu var leitað álits og umsagna ýmissa aðila. Þeir sem sendu inn umsagnir við tillögu og umhverfisskýrslu eru:

Í vinnslu

7. Samlegðaráhrif og heildarniðurstaða matsvinnu

Líkleg áhrif Svæðisskipulags Suðurnesja eru á heildina litið jákvæð á samfélag en gert er ráð fyrir aukinni uppbyggingu í tengslum við alþjóðflugvöll og orkuauðlindir og að stuðla að því að gera svæðið að eftirsóknarverðum búsetu- og atvinnukosti. Einnig er líklegt að sameiginleg menntastefna muni stuðla að bættu menntunarstigi íbúa á svæðinu og styrkja atvinnulíf til lengri tíma litið.

Gert ráð fyrir að viðhalda ósnortinni náttúru strandlengjunnar sem og efla og styrkja útivistarsvæði á Suðurnesjum og bæta aðgengi þeirra og aðstöðu. Þessir þættir eru líklegir til að ýta undir bættu lýðheilsu sem og styrkja ímynd svæðisins út frá náttúru og umhverfissjónarmiðum. Með stofnun jarðvangs á Suðurnesjum er horft til náttúruverndar samhliða nýtingu jarðhita og annarra auðlinda á Suðurnesjum. Með því móti er hugað að hagsmunum ólíkra aðila.

Sjálfbær nýting jarðhitageymisins hefur líklega jákvæð áhrif á samfélag þar sem horft er til þess að komandi kynslóðir munu einnig njóta góðs af auðlindinni. Rask á yfirborði vegna jarðhitanytingar getur haft í för með sér neikvæð áhrif á gildi svæðis fyrir íbúa og ferðamenn og möguleika komandi kynslóða að njóta náttúru jarðhitasvæða. Í því ljósi er mikilvægt að huga að mótvægisáðgerðum til að draga úr þeim áhrifum. Þó ber að geta þess að jarðhitanyting og línulagnir geta auðveldað aðgengi að ýmsum svæðum og orkuvinnsla hefur einnig ákveðið gildi fyrir ferðamennsku.

Stefnan um að vinna sameiginlega að því að samþætta nýtingu og verndarsjónarmið og nýta til þess að aðferða- og hugmyndafræði jarðvanga er leið til að draga úr eða koma í veg fyrir neikvæð umhverfisáhrif uppbyggingar á Suðurnesjum.

Meðal þess sem talið er ógna sérstöðu Reykjanesfólkvangs er aukin jarðhitanyting og rannsóknir þeim tengdum og hve svæðið er fjölsótt. Mikilvægt er að gæta að þolmörkum fjölsóttra ferðamannastaða á Suðurnesjum en svæðið er undir miklu álagi sem mikilvægt að bregðast markvisst við. Gera má ráð fyrir samlegðaráhrifum sem geta orðið neikvæð þegar starfsemi á sviði jarðvarmanýtingar og ferðamennsku á jarðhitasvæðum hefur náð fullu umfangi.

Stefna Svæðisskipulags Suðurnesja 2008-2024 miðar að því að styrkja samfélagið á Suðurnesjum og leitast er við að samrýma hagsmunum náttúruverndar og jarðhitanytingar til hagsbóta fyrir svæðið í heild. Umhverfismat Svæðisskipulags Suðurnesja er liður í að skipulagsvinnan stuðli að sjálfbærri þróun í samræmi við markmið 1. gr. laga um umhverfismat áætlana nr. 105/2006.

Heimildarskrá

Alþingi, 2010. Þingsályktun um *Náttúruverndaráætlun 2009-2013*.

Alþingi, 2011. *Þingsályktun um ferðamálaáætlun 2011-2020*

Efla, 2009. Suðvesturlínur, styrking raforkuflutningskerfis á suðvesturlandi. Matsskýrsla.

Gerðahreppur, 1999. *Aðalskipulag Gerðahrepps/Garðs 1998-2018*.

Grindavík, 2002. *Aðalskipulag Grindavíkur 2000-2020*.

Hafnarfjarðarkaupstaður, 2007. *Aðalskipulag Hafnarfjarðar og Krísvíkur 2005-2025*.

ISOR, 2009. *Vatnsverndarsvæði á Suðurnesjum*. Greinargerð ÍSOR-09026.

Keflavíkurflugvöllur, 2006. *Aðalskipulag Keflavíkurflugvallar 2005-2025*.

Kópavogsbær, 2002. *Aðalskipulag Kópavogs 2000-2012*.

Náttúrufræðistofnun Íslands. 2002. *Verndun tegunda og svæða. Tillögur Náttúrufræðistofnunar Íslands vegna Náttúruverndaráætlunar 2002*.

Náttúruverndarráð. 1996. *Náttúruminjaskrá. Skrá um friðlýst svæði og aðrar náttúruminjar*. Reykjavík, 7. útgáfa

Orkustofnun, 2011. *Eðli jarðhitans og sjálfbær nýting hans. Álitsgerð fagshóps um sjálfbæra nýtingu jarðhita*. Skýrsla nr. OS-2010/05. Apríl.

Rammaáætlun, 2010. *Rammaáætlun um vernd og nýtingu náttúrusvæða með áherslu á vatnsafla og jarðhitasvæði – 2. Áfangi. Niðurstöður faghópa. Kynningar- og umsagnarferli verkefnisstjórnar*. Mars.

Reykjanesbær, 2010. *Aðalskipulag Reykjanesbæjar 2008-2024*.

Samgönguráðuneytið. 2005. *Tillaga til þingsályktunar um samgönguáætlun fyrir árin 2007 -2018*. Drög.

Sandgerðisbær, 1999. *Aðalskipulag Sandgerðisbæjar 2008-2024*.

Skipulagsstofnun. 2003. *Leiðbeiningar um gerð aðalskipulags-ferli og aðferðir*.

Skipulagsstofnun. 2005. *Leiðbeiningar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa*.

Skipulagsstofnun. 2006. *Leiðbeiningar um umhverfismat áætlana – drög*

Umhverfisstofnun. 2003. *Náttúruverndaráætlun 2004-2008. Tillögur Umhverfisstofnunar um friðlýsingar*.

Umhverfisstofnun. 2003. *Náttúruverndaráætlun 2004-2008. Aðferðafræði. Tillögur Umhverfisstofnunar um friðlýsingar*.

Umhverfisstofnun. 2010. *Ástand friðlýstra svæða – Yfirlit til umhverfisráðuneytisins*. Umhverfisstofnun.

Umhverfisráðuneytið. 2007. *Velferð til framtíðar – Sjálfbær Þróun í Íslensku Samfélagi – Áherslur 2006-2009*.

Vogar, 2010. *Aðalskipulag Sveitarfélagsins Voga 2008-2028*.

Ölfus, 2005. *Aðalskipulag Ölfus 2002-2014*.

Lög og reglugerðir

Lög um breytingu á lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og skipulags- og byggingarlögum nr. 73/1997 nr.74/2005

Lög um mat á umhverfisáhrifum nr.106/2000

Lög um náttúruvernd nr. 44/1999.

Lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006

Reglugerð um hávaða nr. 933/1999.

Reglugerð um loftgæði nr. 787/1999.

Reglugerð um varnir gegn mengun vatns nr. 796/1999

Skipulags- og byggingarlög nr. 73/1997.

Skipulagslög nr. 123/2010.

Skipulags- og byggingarreglugerð nr. 400/1998

Þjóðminjalög nr. 107/2001.